आजादी का अमृत महोत्सव

भारतको स्वतन्त्रताको ७५ वर्ष पूरा गरेको महोत्सव

Azadi Ka Amrit Mahotsav

आज़ादी का अमृत महोत्सव

उच्चस्तरीय भ्रमण

भारतीय प्रधानमन्त्री श्री नरेन्द्र मोदीले २०७९ जेष्ठ २ गतेका दिन बुद्ध पूर्णिमाको शुभ अवसरमा नेपालमा अवस्थित भगवान् गौतम बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनीको औपचारिक भ्रमण गर्नुभयो । नेपालका सम्माननीय प्रधानमन्त्री श्री शेरबहादुर देउवा र प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीले गौतम बुद्धको जन्मस्थल रहेको मायादेवी मन्दिरको भ्रमण गर्नुभयो । प्रधानमन्त्रीद्वय मोदी र देउवा भारत अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध संस्कृति तथा सम्पदा केन्द्र (India International Centre for Buddhist Culture and Heritage) को शिलान्यास समारोहमा सहभागी हुनुभयो । प्रधानमन्त्री मोदीको लुम्बिनी भ्रमणका क्रममा नेपालमा तीन वटा आइसीसीआर चेयर स्थापना, काठमाडौं विश्वविद्यालय र आइआइटी, मद्रासबीच संयुक्त शैक्षिक कार्यक्रमका लागि सहकार्य र अरूण-४ जलविद्युत परियोजना निर्माण जस्ता विषयमा सम्झौतापत्रमा हस्ताक्षर भयो ।

नेपालका सम्माननीय प्रधानमन्त्री श्री शेरबहादुर देउवाको २०७८ चैत्र १८ देखि चैत्र २० सम्मको भारत भ्रमणको क्रममा दुवै देशका प्रधानमन्त्रीले ९० किलोमिटर लम्बाई रहेको १३२ केभी डबल सर्किट सोलु करिडोर प्रसारण लाइन तथा सबस्टेशनको संयुक्त रूपमा उद्घाटन गर्नुका साथै भारत र नेपाललाई जोड्ने जयनगर-कुर्था खण्डको पहिलो ब्रोड गज यात्रुवाहक रेलसेवाको शुभारम्भ गर्नुभयो । त्यस्तै नेपालमा भारतको रूपे डिजिटल कार्डलाई प्रयोगमा ल्याउन दुई देशका प्रधानमन्त्रीले संयुक्त रूपमा सो कार्डको शुभारम्भ गर्नुभयो ।

२०७८ कार्तिक १६ गते ग्लास्गोमा आयोजित जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी २६ औं अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन (कोप-२६) को साइडलाइन वार्तामा द्विपक्षीय सहकार्यलाई अझ मजबुत बनाउनेबारे प्रधानमन्त्री मोदी र प्रधानमन्त्री देउवाबीच छलफल भयो । नेपालको प्रधानमन्त्रीको रूपमा देउवाले पदभार ग्रहण गरेपश्चात प्रधानमन्त्री मोदी र प्रधानमन्त्री देउवाबीच सन् २०२१ जुलाईमा भएको टेलिफोन वार्ता पछिको यो दुई प्रधानमन्त्रीबीचको पहिलो भेट हो ।

राजदूतको सन्देश

भारतको ७६ औं स्वतन्त्रता दिवसको अवसरमा सबै भारतीय मित्रहरू तथा नेपालमा रहनुभएका भारतका मित्रहरूमा म हार्दिक शुभकामना टक्र्याउन चाहन्छु । हाम्रो देशले स्वतन्त्र राष्ट्रको रूपमा सफलतापूर्वक ७५ वर्ष पार गरेको आजको दिन सबै भारतीयका लागि विशेष रहेको छ ।

सन् २०२१ मार्चमा प्रधानमन्त्री मोदीले अघि सार्नुभएको "आजादीका अमृत" महोत्सव मार्फत विश्वभर रहेका भारतीय जनताले यस ऐतिहासिक क्षणलाई उत्सवको रूपमा मनाइरहेका छन् । हाम्रो देशको विकास एवम् प्रगतिका लागि विभिन्न क्षेत्रका अनगिन्ती भारतीय नागरिकले पुऱ्याएको योगदानलाई यस महोत्सवले कदर गर्दछ । यो स्वतन्त्रता दिवस आत्मनिर्भर भारतको अवधारणालाई बोध गर्नेतर्फ आफूलाई समर्पित गर्ने अवसर पनि हो जसमा आफैलाई मात्र नभई विश्वजगततर्फ पनि हेर्नुपर्ने र भारतको आत्मनिर्भरता विश्वको खुशी, सहकार्य र शान्तिसँग जोडिएको छ भन्ने सन्देश प्रधानमन्त्री मोदीको रहेको छ ।

भारतको 'छिमेक पहिलो' नीतिले यस अवधारणालाई साकार तुल्याएको छ जसमा नेपालले विशेष स्थान पाएको छ । साझा सँस्कृतिक परम्परा सहितको हाम्रो सदियौं पुरानो सम्बन्ध आजको हामीबीचको साझेदारीको आधारको रूपमा रहेको छ । बुद्ध पूर्णिमाको अवसरमा प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीले सन् २०२२ मे मा गर्नुभएको लुम्बिनी भ्रमणले दुई देशका जनताबीचको गहिरो सम्बन्ध र संस्कृतिलाई प्रतिबिम्बित गर्दछ ।

भारत प्रगतिपथमा लम्कदै गर्दा पारस्परिक हित र समृद्धिका लागि नेपालसँग मिलेर काम गर्न प्रतिबद्ध रहेको छ । भारतले नेपालसँगको विकास साझेदारीलाई प्राथमिकतामा राख्दै आएको छ र सदैव राखिरहनेछ । गएको वर्षमा विभिन्न परियोजनाहरू सम्पन्न भएका छन् भने नयाँ परियोजनाहरू पनि सुरू भएका छन् । यी परियोजनाको कूल लागत १२.७ मिलियन अमेरिकी डलर रहेको छ । भारतको अनुदान सहयोगमा पुनर्निर्माण भएका ५०,००० घर सन् २०२१ नोभेम्बरमा नेपाल सरकारलाई हस्तान्तरण भएकोमा म अत्यन्तै खुशी छु । २०७२ सालको विनाशकारी भूकम्पपश्चात भारत सरकारले गरेको प्रतिबद्धतामध्ये यो एक हो ।

पछिल्लो एक वर्षमा दुई देशबीच कनेक्टिभिटी सुदृढ गर्नेतर्फ महत्वपूर्ण प्रगति भएका छन् । जयनगर-कुर्था रेलमार्फत भारत र नेपाललाई जोड्ने ब्रोड गज यात्रुवाहक रेलसेवाको संचालन, नेपालमा रूपे कार्डको सुरूवात, सोलु करिडोर प्रसारण लाइनको उद्घाटन र नेपालले भारततर्फ गर्दै आएको विद्युत निर्यातमा वृद्धिले दुई देशबीचको सहकार्य एवम् सम्पर्कलाई पुष्टि गर्दछ । गत अप्रिल महिनामा नेपालका सम्माननीय प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवाको भारत भ्रमणका क्रममा उर्जा सहकार्यबारे जारी भएको संयुक्त अवधारणा वक्तव्यले भविष्यमा भारत र नेपालबीच हुने सहकार्य एवम् पारस्परिक हित साझेदारीको खाका तय गरेको छ ।

समृद्ध भविष्यका लागि नेपालमा रहेका हाम्रा साझेदारहरूसँग हातेमालो गर्दैगर्दा भारत र नेपालबीचको बहुआयमिक सम्बन्धलाई सुदृढ र विस्तार गर्न भारतीय राजदूतावास, काठमाडौं सदैव प्रयासरत रहनेछ ।

आगामी वर्षभर आजादीका अमृत महोत्सव अन्तर्गत भारतीय राजदूतावासले थुप्रै कार्यक्रमहरू आयोजना गर्ने योजना बनाएको छ । यस महोत्सवमा उत्साहपूर्वक सहभागी हुन म सबैलाई विनम्र आग्रह गर्दछु । भारत स्वतन्त्रताको ७५ वर्षको अवसरमा नेपालमा रहनुभएका सबै भारतीय साथीहरूलाई म पुनः एकचोटी हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

नवीन श्रीवास्तव

विकास साझेदारी

पुनर्निर्माण परियोजनाहरू

त्रिभुवन विश्वविद्यालय पुस्तकालयको भूमिपूजन समारोह

भारत सरकारको ५० मिलियन अमेरिकी डलर अनुदान सहयोगमा निर्माण हुने त्रिभुवन विश्वविद्यालय केन्द्रिय पुस्तकालय परियोजनाको शिलान्यास गरियो । कूल नेरू ३१.६९ करोडको लागतमा नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको भूकम्प प्रतिरोधी पुनर्निर्माण मापदण्ड अनुरूप यस पुस्तकालयको निर्माण हुनेछ ।

ऐतिहासिक नेपाल भाषा परिषद् भवनको पुर्नस्थापना र संग्रहालयको विकास

सामुदायिक सदस्य र केन्द्रिय आयोजना कार्यान्वयन इकाई एवम् काठमाडौंस्थित इन्डियन नेशनल ट्रष्ट फर आर्ट एण्ड कल्चरल हेरिटेजका प्रतिनिधिको उपस्थितिमा ऐतिहासिक नेपाल भाषा परिषद् भवनको पुर्नस्थापना र संग्रहालयको विकासका लागि शिलान्यास कार्यक्रम सम्पन्न भयो ।

जयनगर-कुर्था-बिजलपुरा रेलमार्ग

- भारत र नेपालका प्रधानमन्त्रीले २०७८ चैत्र १९ गते नयाँ दिल्लीबाट ३४.९ किमि लामो जयनगर (भारत)-कुर्था (नेपाल) रेल खण्डको उद्घाटन गर्नुभयो । जयनगर-बिजलपुरा-बर्दिबास रेलमार्ग परियोजना अन्तर्गतको यस रेल खण्डको निर्माण नेरू ८ अर्ब ७७ करोडको लागतमा भएका हो ।

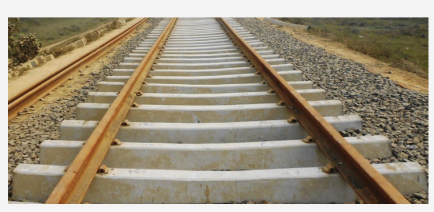

रक्सौल-काठमाडौं रेलमार्ग:

- रक्सौल-काठमाडौं रेलमार्गको अन्तिम स्थलगत सर्वेक्षणको ५० प्रतिशत काम सम्पन्न

राष्ट्रिय प्रहरी प्रतिष्ठान:

- नेपाल प्रहरी प्रतिष्ठानको निर्माणका लागि २०७९ आषाढ २ गते ठेक्का सम्झौता हस्तान्तरण र आषाढ १३ गते सो सम्झौतामा हस्ताक्षर

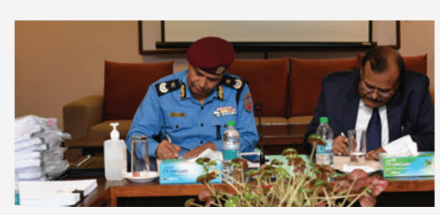

एम्बुलेन्स र स्कुल बस उपहारस्वरूप प्रदान

- गएको एक वर्षमा भारत सरकारले नेपाललाई ७५ वटा एम्बुलेन्स र १७ वटा स्कुल बस उपहारस्वरूप प्रदान गरिसकेको छ । सन् १९९४ यता भारतले नेपालका विभिन्न जिल्लाका लाभग्राही संस्थाहरू लाई हालसम्म ९४० वटा एम्बुलेन्स र १८४ वटा स्कुल बस उपलब्ध गराइसकेको छ ।

उच्च प्रभाव सामुदायिक परियोजना

उच्च प्रभाव सामुदायिक परियोजना अन्तर्गत कास्की, मुस्ताङ, पर्वत, कपिलवस्तु, डोटी, ताप्लेजुङ, तनहुँ, नुवाकोट, महाकाली, खलंगा र दार्चुला जिल्लामा निर्माण भएका १४ वटा विद्यालयको उद्घाटन सम्पन्न भइसकेको छ । उदयपुर जिल्लामा नयाँ विद्यालय भवनको निर्माणका लागि शिलान्यास ।

अन्य यस्तै निर्माण सम्पन्न भएका परियोजनाहरूमा मोरङमा आरोहण गुरूकुलका लागि निर्मित थिएटर कम्प्लेक्स, ललितपुरको ज्यापु समाज ज्येष्ठ नागरिक आनन्द निकेतन भवन, कैलालीमा अवस्थित नेपाल प्रहरी विद्यालयका लागि निर्मित बहुउद्देश्यीय हल, छात्रावास र शिक्षक/शिक्षिका आवास भवन, खानेपानी आपूर्ति परियोजना, सोलुखुम्बु, महात्मा गान्धी मेमोरियल अस्पताल भवन, भोजपुर र सिन्धुली सामुदायिक टेक्निकल इन्स्टिच्यूट, सिन्धुली रहेका छन् ।

भारत सरकारले दार्चुला जिल्लामा विद्यालय भवन तथा स्वस्थ्य चौकी र धादिङ जिल्लामा सिँचाई परियोजना निर्माणका लागि नेरू ७.०८७ करोड उपलब्ध गराउने भएको छ । त्यस्तै सोलुखुम्बु जिल्लामा फोहोर पानी व्यवस्थापन परियोजनाका लागि पनि भारतले नेरू ४.११ करोड सहयोग गर्नेछ ।

मधेस प्रदेशका सर्लाही, रौतहट र सप्तरी जिल्लाका पिछडिएका घरपरिवारलाई एलपीजी ग्यास चुलो, ग्यास सिलिण्डर लगायतका समाग्रीको उपलब्ध गराउने प्रतिबद्धता जनाएका छन्

निरन्तर भेटवार्ता

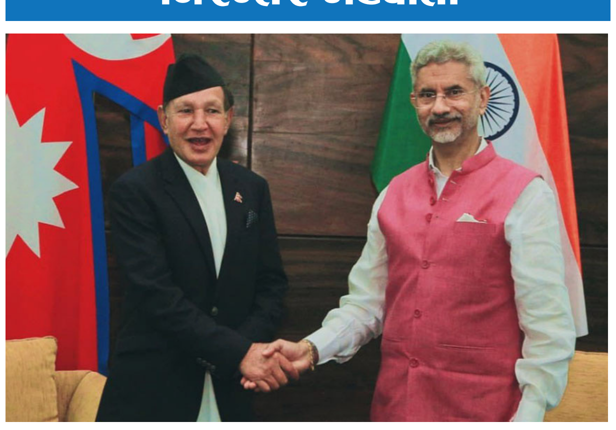

- २०७८ चैत्र १५ गते कोलम्बोमा आयोजित १८ औं बिमस्टेक मन्त्रीस्तरिय बैठकको साइडलाइन वार्तामा भारतका विदेशमन्त्री डा. एस जयशंकर र नेपालका माननीय परराष्ट्रमन्त्री डा. नारायण खड्काबीच द्विपक्षीय भेटवार्ता भयो ।
- २०७८ आश्विन १० गते न्युयोर्कमा आयोजित संयुक्त राष्ट्रसंघ महासभाको साइडलाइन वार्तामा भारतका विदेशमन्त्री डा. एस जयशंकर र नेपालका माननीय परराष्ट्रमन्त्री डा. नारायण खड्काबीच द्विपक्षीय भेटवार्ता भयो ।

उर्जा सहकार्य

- उर्जा सहकार्यबारे भारत-नेपाल संयुक्त अवधारणा वक्तव्यः

क. नेपालमा विद्युत उत्पादन परियोजनाको विकास, अन्तरदेशीय प्रसारण पूर्वाधारको निर्माण, आपसी फाइदामा आधारित दुवै देशका उर्जा बजारमा उपयुक्त पहुँचका लागि द्विदिशात्मक उर्जा व्यापार, दुवै देशको बजारको माग तथा उपयुक्त आन्तरिक नियमन, राष्ट्रिय प्रसारण लाइनको सञ्चालन र उर्जा परिचालन एवम् प्रविधि सम्बन्धि सूचनाको आदानप्रदानका लागि संस्थागत सहकार्य

- नेपालले भारतर्फ गर्दै आएको विद्युत निर्यातमा वृद्धि
- मोदि-लेखनाथ प्रसारण लाइन तथा सबस्टेसन परियोजना अन्तर्गत निर्माण भएका तीनवटा सबस्टेसनको उद्घाटन
- १३२केभि सोलु कोरिडोर प्रसारण लाइनको उद्घाटन
- अरूण-४ परियोजना कार्यान्वयनका लागि सहमति

आजादीका अमृत महोत्सव कार्यक्रम

'संस्कृतः पूर्वी संस्कृतिको स्रोत' विषयक अन्तर्राष्ट्रिय संस्कृत सेमिनार

'काश्मिरको स्वाद' कार्यक्रम काश्मिरी लोक नृत्य प्रस्तुत

विश्व हिन्दी दिवसको अवसरमा हिन्दुस्तानी गायन संगीतका विद्यार्थीहरू गायन प्रस्तुत गर्दै

अन्तर्राष्ट्रिय महिला दिवस कार्यक्रम

महाशिवरात्रीको पूर्वसन्ध्यामा पशुपतिनाथ मन्दिरमा आयोजित सन्ध्या आरतीका क्रममा सांस्कृतिक कार्यक्रम

अन्तर्राष्ट्रिय योग दिवस कार्यक्रम मनाइदै

रक्षा सहकार्य

सूर्य किरणः भारत-नेपाल संयुक्त सैन्य अभ्यास 'सूर्यकिरण' को १५औं संस्करण भारतीय सेना र नेपाली सेनाका तीन-तीन सय सैनिक टोलीको सहभागितामा भारतमा सम्पन्न भएको छ ।

नेपाली सेनाका लागि वर्कशप ट्रक (workshop truck) उपहारस्वरूप प्रदान

व्यापार तथा वाणिज्य सुदृढीकरण

गत आर्थिक वर्षको तुलनामा आर्थिक वर्ष २०२१-२२ मा भारततर्फको नेपालको निर्यात १०३.६७ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ

रूपय कार्डको सुरूवात ।

रेल सेवा सम्झौताका लागि 'नोट भर्वल' (Note Verbales) तथा विनिमय पत्रको आदानप्रदान ।

तेस्रो कनेक्ट (इन) उद्यमशीलता सम्मेलन ।

शिक्षा सहयोग

भारत सरकारले सन् २०२१ को जनवरीदेखि २०२२ को जुलाईसम्म नेपाली विद्यार्थीहरूलाई विभिन्न शैक्षिक कार्यक्रम अन्तर्गत झण्डै २४०० वटा छात्रवृत्ति प्रदान गरेको छ ।

स्थापना भएको ५७ वर्षको अवधिमा विश्वभरका दुई लाख भन्दा बढी व्यक्तिहरु यस कार्यक्रमबाट प्रत्यक्ष रूपमा लाभान्वित भएका छन् ।

नेपालमा अध्ययनका लागि		भारतमा अध्ययनका लागि	
१०००	कक्षा ११ र १२ मा अध्ययनका लागि महात्मा गाँन्धी छात्रवृत्ति योजना	९५०	स्नातक, स्नातकोत्तर र पीएचडी तहका विभिन्न कोर्ष अध्ययनका लागि
४००	स्नातक तहका विभन्न विषयमा अध्ययनका लागि स्वर्ण जयन्ती छात्रवृत्ति योजना	५९	भारतका आर्मी पब्लिक स्कुलमा अध्ययनका लागि

स्ववित्तिय योजना अन्तर्गत नेपाली विद्यार्थीहरूलाई भारतका प्रतिष्ठित मेडिकल कलेज र राष्ट्रिय प्रौद्योगिकी संस्थानमा एमबिबिएस, बिडिएस, इन्जिनियरिङ्, आर्किटेक्चर र फार्मेसीमा अध्ययनका लागि सिधै भर्ना लिइन्छ ।